

Všetička, František

Jeho střed světa

Opera Slavica. 2009, vol. 19, iss. 1, pp. 37-38

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/116381>

Access Date: 22. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Jeho střed světa

Každý z nás je spjat s nějakým místem. Během svého života často s několika místy. Tadeusz Soroczyński – jak dosvědčuje jeho básnická tvorba – je spojen především s dvěma – s Głogówkem a s Prenžynkou.

Obě tato místa, ležící v opolském Slezsku nedaleko českých hranic, mají svůj hlubší podtext. Město Głogówek je spjato se Soroczyńského mladostí, s jeho elánem a tvůrčími silami. V Głogówku nejprve čtyři léta studoval na pedagogickém lyceu a později zde patnáct let působil jako učitel na základní škole a na též lyceu, v jehož škammách dříve sedával. S městem srostl natolik, že mu ve zralých letech věnoval celou sbírku, jež nese název *Písnička o starém městě* (*Piosenka o starym mieście*). Sbírkou, doprovázená řadou fotografií a kreseb, je holdem městu, oslavou jeho atmosféry a jeho zvláštností:

*W Głogówku dziś, w Głogówku biją dzwony,
Bo święto mamy, święto cały rok.
Dziś nawet stary park jest odmieniony,
Tak jakby nagle pozbył się swych lat.*

.....

*V Głogówku dnes, v Głogówku bijí zvony,
neboť máme svátek, svátek celý rok.
Dnes je i starý park vyměněný,
tak jakoby náhle pozbyl svých let.*

Stál-li Głogówek kdesi v počátcích Soroczyńského života, pak nepatrná Prenžynka, vzdálená od Prudniku asi tři kilometry, je spjata s pozdní fází básnickovy existence. Žije v ní a jakoby se v ní skrýval, poněvadž Prenžynka je schovaná kdesi v dolíku. I ji Soroczyński básnicky oslavil a připsal jí sbírku s příznačným titulem *Můj střed světa* (*Mój środek świata*). Středem jeho světa je Prenžynka a její nejbližší okolí, především však básníkův domek obklopený přepečlivě pěstovanou zahradou. Tou se Soroczyński rád pyšní, byť je ošetřována pouze jeho ženou a její matkou. Když Soroczyński provází své hosty zahradou, vždycky se začíná kolem domu směrem doprava, z toho usuzují, že Tadeusz Soroczyński je bytost pravotočivá. Nebo to dělá ta zahrada, její tvar?

Hovoří-li básník o středu světa, pak jej obvykle spojujeme s jeho rodným místem a rodným krajem. Soroczyński je v tomto směru výjimkou, neboť se narodil (bylo to v roce 1942) v Busku nad Bugem, odkud se musel on a jeho rodiče po druhé světové válce vystěhovat směrem na západ. Jejich novým domovem, jakož i domovem tisíce jiných, se stalo Slezsko, v jeho případě opolské Slezsko.

Ve sbírce *Můj střed světa* se nachází stejnojmenná báseň, v jejíž třetí strofě se Soroczyński takto vyznává:

*Tu się zachwycom słowami matki
co źródłem są i śpiewem*

.....

*Tu jsem okouzlen matčinými slovy
jež jsou zřídlem a zpěvem*

Zmínka o zpěvu není ani v nejmenším náhodná, neboť Tadeusz Soroczyński byl učitelem polštiny a zpěvu. Hudební školu absolvoval v Prudniku a muzika nezbytně pronikla

i do jeho básnického díla. V Písníčke o starém městě má svěživotopisnou báseň nazvanou *Housle (Skrzypce)*, v jejíž druhé strofě sděluje:

*Gratem na moich skrzypcach drzewom w sadzie
jabloniom wiśniom czereśniom gratem
i starej gruszy
jedynie ona rozumiała*

.....
*Hrál jsem na svých houslích stromům v sadě
jabloním višním třešním jsem hrál
i staré hrušce
jedině ona porozuměla*

Stará hrušeň porozuměla višni, poněvadž chlapcovy housle byly z višňového dřeva. Strom porozuměl stromu a chlapcově melodii.

Muzika proniká i do titulů Soroczyňského básnických knih – v roce 1992 vydal sbírku *Moje láska moje housle (Moja miłość moje skrzypce)* a z roku 2002 je již zmíněná Písníčka o starém městě. V této sbírce se také nachází *Jubilejní písníčka (Piosenka jubileuszowa)*, z níž jsme výše citovali její první strofu (*V Głogówku dnes...*). O muzičnosti této básně svědčí skutečnost, že na protější straně je ve sbírce otisknuto notový záznam na slova téže básně, kterou zhudebnil Albert Strzewiczek. Jiným takovým dokladem muzičnosti a využitosti Soroczyňského poezie byl večer jeho básnické tvorby, který se konal 14. června 2007 v prudnickém Domě kultury, kde zpěvák a muzikant Stanisław Młynarski s temperamentem zazpíval a zahrál jiný jeho básnický text.

Tadeusz Soroczyński tomuto přednesu mlčky a s tklivým úsměvem přihlížel. Ponořen do vlastních slov a především do sebe sama. Byl zaklíněn do svého středu světa.

František Všeňka

Yukio Vsevolod Sato (10. 6. 1925 – 12. 4. 2004)

Krátce po velikonočních 2004 byl chrám Zesnutí přesvaté Bohorodice na Olšanských hřbitovech v Praze zaplněn do posledního místa. Bývalí kolegové, studenti, přátelé a známí se přišli rozloučit s doc. PhDr. Yukio Vsevolodem Sato, CSc., vysokoškolským učitelem a literárním vědcem v oblasti rusistiky.

Životní cesta Yukia Sato začala 10. června 14. roku éry Taišó (1925). Narodil se v mandžuském Chang-Chunu japonskému otci a ruské matce, která prošla dlouhou poutí z ruské Samary do Vladivostoku s československými legionáři. V r. 1928 celá rodina odjela do Prahy, kam byl jeho otec vyslán na diplomatickou misi. Yukio se na Dálný východ již nikdy nevrátil. V letech 1931 až 1939 chodil na Anglické reálné gymnázium v Praze (Prague English Grammar School), 1939 až 1940 na Spolkové pokusné reálné gymnázium v Praze II. a od r. 1940 na Spolkové ruské reálné gymnázium v Praze, kde odmaturoval v r. 1943. Po maturitě musel každých 6 měsíců žádat o prodloužení pobytu a živil se jako pomocník v zemědělství v jižních Čechách. V poválečných letech byl nucen na české cizinecké policii žádat o povolení k pobytu každé 2 měsíce. V té době působil jako překladatel